

мотивації або мотивація без секретів / *М. Магура, М.Курбатова*. – М.: ИД "Управление персоналом", 2007. – 653 с. **7. Макаревич О.** Мотивація як підґрунтя дій особистості / *О. Макаревич* // Соціальна психологія. - 2006. - № 2 (16). - С.134-141 **8. Матукова Г. І.** Пропозиції до розроблення системи мотивації персоналу: пошуки нових форм і нематеріальна стимуляція праці / *Г.І. Матукова* // Управління розвитком. – Харків : ХНЕУ, 2007. - №1. – С.17-18. **9. Міокова Г.І.** Вплив мотивації на результативність трудової діяльності / *Г.І. Міокова* // Україна наукова – 2002: Матер. другої всеукр. наук.-практ. конф. – Т. 5. – Сер.: Економіка. – Дніпропетровськ: Наука і освіта. – 2002. – С. 24-26. **10. Полукаров В.Л.** Основы менеджмента: учеб. пособие / *В.Л. Полукаров*. – М.: КноРус, 2009 –240 с. **11. Пономарев И.П.** Мотивация работой в организации / *И.П. Пономарев*. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 224 с. **12. Пустольга Л.С.** Підходи до вимірювання мотивації персоналу / *Л.С. Пустольга* // «Економічні науки. Серія: Економічна теорія та економічна історія»: Зб. наук. пр. – Луцьк, 2010. – Випуск 7 (26). – Ч. 3. – С. 3-9. **13. Шилова В.І.** Проблеми мотивації персоналу: теоретичні аспекти// Держава та регіони. 2011. - №4 - С.83-86

Надійшла до редколегії 14.08.2012

УДК 681.3.02 (477)

П.Г.ПЕРЕРВА, д-р екон.наук, проф., НТУ «ХПШ», Харків
О.П.КОСЕНКО, канд.екон.наук, доц. НТУ «ХПШ», Харків
Є.В.КОВАЛЬОВ, д-р екон.наук, проф., ХНУВС, Харків
М.М.ГУРЕВІЧОВ, д-р екон.наук, проф., НТУ «ХПШ», Харків

ВИЗНАЧЕННЯ ЦІНИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Розроблено методичні рекомендації до оцінки інвестиційних та інформаційних ресурсів енергетичних підприємств. Надано пропозиції по пріоритетному використанню конкретного методу в умовах енергетичного виробництва. Проведено апробації наведених розробок на енергетичних підприємствах Харківського регіону.

Ключові слова: енергетичні підприємства, інвестиційні та інформаційні ресурси, ціна, економічна оцінка, ефективність, інтелектуальна власність

Разработаны методические рекомендации к оценке инвестиционных и информационных ресурсов энергетических предприятий. Предоставлены предложения по приоритетному использованию конкретного метода в условиях энергетического производства. Проведены апробации приведенных разработок на энергетических предприятиях Харьковского региона.

Ключевые слова: энергетические предприятия, инвестиционные и информационные ресурсы, цена, экономическая оценка, эффективность, интеллектуальная собственность

Is developed methodological recommendations to the valuation of information resources energyEnterprises. Is conferred proposals on the priority use of concrete method in conditions Energy manufacturing. Is conducted aprobatssii adduced rozrobok on energy The enterprises of Kharkiv region.

Keywords: power enterprises, investment and informative resources, price, economic evaluation, efficiency, intellectual property

© П.Г. Перерва, О. П. Косенко, Є.В.Ковальов, М.М.Гуревічов, 2012

Вступ. Вся сфера людської діяльності в галузі енергетичного забезпечення базується на владі інвестицій, інформації та технологічних інновацій як об'єктах інтелектуальної власності, швидкість появи та обсяг яких невинно зростає. Інформація є вирішальною основою і засобом інноваційного розвитку, мобілізації рішень, які вже довели свою працездатність, та протистояння загрозам й ризикам, що генерує ринкове середовище, зокрема, на підприємства енергетики. Доступ до інформації та її використання дозволяє набагато швидше модернізувати систему виробництва, підвищувати конкурентноздатність підприємства і в контексті нашої реальності виступає передумовою соціального й економічного розвитку підприємств енергетики [1].

Аналіз останніх досліджень. Виділення інвестиційної та інформаційної складових економіки як об'єктів інтелектуальної власності, є характерною ознакою нашого часу. Стрімке зростання можливостей інвестицій та інформації у забезпеченні розвитку виробництва з очевидністю стверджує, що вона набуває змісту виробничого ресурсу і в епоху науково-технічної революції стає безпосередньою виробничою силою, необхідною умовою і елементом будь-якої виробничої діяльності. Відтак, вона відіграє не допоміжну роль, а є сполучною ланкою у відношенні до інших факторів виробництва. Інформація об'єднує їх в єдине ціле і, за рахунок ефекту синергізму, підвищує можливості системи, що синхронізує економічне зростання, біля витоків якого стоїть здатність раціонально працювати з відповідною інформацією та інвестиціями, генерувати нові знання та приймати ефективні рішення на підприємства енергетики.

Важливого значення інформація та інвестиції, як об'єкти інтелектуальної власності, набувають в умовах становлення інноваційної моделі розвитку економіки, донесення до споживача новітніх розробок у сфері науки та техніки, промислове використання нових наукових знань і якнайшвидшу комерціалізацію нових технологій, отриманих в результаті науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт на підприємства енергетики. Автори нових технологій в особі окремих науковців, науково-дослідних інститутів або промислових підприємств, що власними силами здійснюють наукові дослідження чи створюють нові зразки конкурентоспроможної продукції, зацікавлені в інформованості суспільства про винаходи і передаванні прав на їх промислове використання з метою одержання прибутку на підприємства енергетики. [2, 3]. Проте, поза увагою дослідників залишається осмислення методологічної сутності та розробка на її підґрунті дієвої методики оцінки інформаційного та інвестиційного потенціалу, як ресурсу, який в процесі виробництва на підприємства енергетики приймає форму фактора виробництва, його впливове значення на господарську, в тому числі маркетингову діяльність будь-якого підприємства.

Слід зазначити, що в умовах ринкової трансформації економіки інформація і інвестиція, як і інтелектуальна власність, набуває властивостей

товару [4,5], що характеризується рядом специфічних особливостей підприємств енергетики. У процесі використання вона не споживається і не витрачається, має високі ресурсозберігаючі властивості, а розширення її застосування практично не має обмежень. Інформація – це суспільний продукт, вартість якого у ринкових категоріях визначити складно, оскільки його витрати, ціна та вартість дуже відрізняється від відповідних показників промислових товарів. Тому розрахунок вартості інформації та інвестицій ґрунтується і на деяких формальних показниках, а отже є відносним.

Виробництво не розвивається без інформаційного забезпечення. Проте для енергетичного підприємства як науково-технічна так і маркетингова (ринкова) інформація – принципово новий об'єкт, що інтегрує в собі всі особливі види вкладення капіталу та характеризує його виробничий потенціал і фінансову стабільність [1-5].

Результати дослідження. Науково-технічні інформаційні та інвестиційні ресурси енергетичного підприємства, як об'єкти інтелектуальної власності, являють собою умовну вартість інтелектуальних об'єктів та витрати на об'єкти інтелектуальної власності, специфічними рисами яких є відсутність матеріальної основи для отримання вигод та невизначеність усього спектра можливих ефектів від використання. Об'єктами науково-технічної інформації є монографії, повідомлення про методологічні та методичні дослідження у наукових та науково-практичних виданнях, рекомендації, інші прикладні результати науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, в тому числі комп'ютерні програми, бази даних, раціоналізаторські пропозиції, винаходи, ноу-хау тощо.

Оцінка інформаційного та інвестиційного потенціалу здійснюється у кількісних, якісних та вартісних показниках з метою обліку інформаційних ресурсів як нематеріальних активів (чи пасивів), визначення їх вартості як товару, фактичного і потенційного впливу на виробничу діяльність підприємства. В основу методики, що пропонується, покладено коефіцієнтний, витратний та результативний методи, що вносить впорядкованість, справляє взаємодоповнюючий вплив та підвищує ймовірність результату. Інтегральний показник інформаційного потенціалу K_{yIII} дає можливість визначити рівень та виявити резерви раціонального інформаційного забезпечення підприємств. У формалізованому вигляді його можна представити формулою:

$$K_{yIII} = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n K_i} \Rightarrow |K_{yIII} \geq 1|.$$

Метод коефіцієнтів. Систематизований і представлений у табл.1 метод коефіцієнтів ґрунтується на класифікації інформаційних ресурсів, використанні рейтингового і факторного аналізу та закону рівномірного розподілу.

Таблиця 1 - Бальна оцінка інформаційних ресурсів підприємства

Показники інформаційних ресурсів підприємства	Коефіцієнти
1. Забезпеченість підприємства науково-практичною літературою за всіма напрямками виробничої діяльності:	
незадовільна	0,00
недостатня	0,25
задовільна	0,50
достатня, не інтегрована	0,75
достатня, систематизована, інтегрована	1,00
2. Забезпеченість підприємств науково-практичною інформацією Інтернет-сайтів за всіма напрямками виробничої діяльності:	
не використовуються	0,00
використовуються частково, не систематично	0,25
використовуються частково, систематично	0,50
використовуються за всіма напрямками діяльності	0,75
створена база даних	1,00
4. Зв'язки з науково-дослідними установами і університетами:	0,00
відсутні	0,25
освітньо-навчальні	0,75
консультаційно-договірні	1,00
договірні на розробку і передачу результатів досліджень	0,00
3. Використання результатів науково-технічного прогресу, досягнень існуючих технологій у виробничій діяльності:	0,50
не використовуються	0,75
використовуються у одній галузі:	1,00
використовуються у декількох галузях	
використовуються у всіх галузях	0,00
5. Участь у науково-технічних цільових програмах інноваційного розвитку у сфері сільського господарства:	0,50
відсутня будь-яка інформація про існування програм	1,00
планується участь	
приймається участь	

Витратний метод. Інформаційні ресурси – це активи підприємства. Головною метою оцінки витрат і обліку науково-технологічних інформаційних ресурсів як інтелектуальних об'єктів та об'єктів інтелектуальної власності є найповніше визначення розміру виробничих засобів суб'єкта господарювання.

Найбільш прийнятною є методика формування паушальної (одноразової, твердо фіксованої суми) ринкової вартості інформації, коли її ціна визначається в залежності від попиту і пропозиції. Орієнтиром для визначення вартості є ціни, які склалися на ринку новацій та інновацій. Метод паушальної оплати може застосовуватись при визначенні вартості створення

(передачі) науково-технічної продукції (НТП), розробки прикладних комп'ютерних програм. Економічними та технічними складовими, що можуть впливати на їх вартість є: ціни НТП чи комп'ютерних програм, що склалися на ринку; собівартість НТП, комп'ютерних програм; витрати на впровадження, вдосконалення, копіювання НТП, комп'ютерних програм та навчання користувачів; старіння, що визначається часом від моменту створення НТП, комп'ютерних програм (передачі споживачу); кількість комплектів розробок переданих споживачу; ступінь кодового захисту від несанкціонованого використання розробок чи програми.

На підставі вищезазначених параметрів залежність вартості НТП та прикладних пакетів програм визначається за формулою: $B_{НП} = (C + W) \times K_C$, де $B_{НП}$ – вартість НТП, прикладного пакета програми; C – собівартість розробки або її ринкова ціна; W – витрати на удосконалення, копіювання, навчання користувачів; K_C – коефіцієнт, що враховує ступінь техніко-економічного старіння розробки і розраховується за формулою: $K_C = 1 - \frac{T_\phi}{T_H}$, де T_H – номінальний термін використання

розробки (виходячи з практичного досвіду $T_H = 4$ роки); T_ϕ – фактичний термін використання розробки.

Будь-яке джерело наукової та ринкової інформації визначається за такими формальними ознаками: вартість одного примірника чи вартість участі в тому чи іншому заході; обсяг примірників чи виступів; час з моменту публікації; «розсіювання» інформації в різних джерелах, або «інформаційний шум». Величина «інформаційного шуму» різних джерел наукової інформації значно відрізняється. Для джерел, які можна класифікувати за належністю до кількох галузей знань, «інформаційний шум» більший, для вузькоспеціалізованих – менший. «Інформаційний шум» характеризується коефіцієнтом ($K_{Ш}$), який визначається відношенням відповідних запитові джерел (D_{B3}) до всіх відібраних за даною темою (за певний проміжок часу) матеріалів (D_{BM}). Значення коефіцієнту $K_{Ш} = \frac{D_{B3}}{D_{BM}}$. Практикою встановлено, що коефіцієнт «інформаційного шуму» лежить у межах 0,3–0,05.

Встановивши формальну залежність величин, що характеризують будь-яке джерело наукової інформації, її вартість можна визначити як прямо пропорційну залежність від ціни відповідних запитові інформаційних джерел, їх ступеня наукового старіння, та обернено пропорційну – обсягові публікацій з даної тематики. Таким чином, вартість наукової інформації ($B_{НП}$)

обчислюється за формулою: $B_{III} = \frac{(Ц \times H) \times K_C}{a \times K_{III}}$, де $Ц$ – ціна примірника

відповідного запитові інформаційного джерела; H – кількість примірників відповідних запитові інформаційних джерел; K_C – коефіцієнт техніко-економічного старіння; a – коефіцієнт коригування, який пропонується визначати методом складних процентів, що дає змогу привести рівномірні величини оцінки розрахункової величини і встановити опосередковану залежність інформаційного джерела від його поширеності або відомості широкому загалу фахівців у даній галузі чи кількості відібраних джерел з даної тематики.

Коефіцієнт коригування a обчислюється за формулою:

$$a = \frac{1}{(1 + n/100)^t}, \text{ де } n - \text{поширеність чи відомість або кількість джерел з}$$

даної тематики врахованих під час пошуку; t – час з моменту публікації даної інформації або доведення її до відома необмеженого кола осіб.

Кумулятивний показник вартості науково-технічної інформації визначається за формулою: $B_{HTI} = B_{II} + B_{HPI} + B_{ДВ}$, де $B_{ДВ}$ – вартість додаткових (не врахованих) витрат.

Результативний метод. Сучасна епоха швидких змін спричиняє прискорення техніко-економічного старіння науково-технічних та ринкових інформаційних ресурсів. Тому вони не можуть довго бути поза виробничим процесом, де ці активи позбавлені своєї вартості й не приносять вигоди. Такі інформаційні ресурси можна розцінювати як пасивні, що характеризуються прихованими потенційними можливостями. Господарську корисність вони здобувають тільки у випадку залучення їх до господарського обороту підприємства.

Оскільки якісна характеристика інформаційних ресурсів з позицій їх корисності може бути тільки відносна, доцільно виділити характерні спільні ознаки активів, які підприємство має враховувати: їх вплив на вартість кінцевої продукції; строк корисного використання; ефекти використання з позицій дохідності та конкурентоспроможності; капіталізацію об'єкта з товарних позицій. Виділені ознаки мають безпосередній вплив на підвищення виробничих можливостей підприємства та ефективність виробничої діяльності. Виходячи з цього затратна оцінка інформаційних ресурсів (B_{IP}) доповнюється коефіцієнтом результативності (K_P) та коефіцієнтом інформаційного потенціалу (K_{III}), а інформаційний потенціал (III) обчислюється за формулою виду: $III = B_{IP} \times K_P \times K_{III}$.

Комплексний коефіцієнт результативності використання інформаційних ресурсів визначається як середня геометрична величина за формулою:

$K_P = \sqrt[4]{K_{PI} \cdot K_{KI} \cdot K_{KID} \cdot K_{KC}}$, де K_{PI} – коефіцієнт рентабельності продаж; K_{KI} – коефіцієнт капіталізації прибутку від використання інформаційних ресурсів; K_{KID} – коефіцієнт капіталізації прибутку в динаміці; K_{KC} – коефіцієнт конкурентоспроможності підприємства.

Коефіцієнт підвищення рентабельності продаж (K_{PI}):
 $K_{PI} = 1 + \frac{\Delta PP}{CBP}$, де ΔPP – зростання прибутку від використання інформаційних ресурсів; CBP – собівартість виробництва і реалізованої продукції підприємства.

Коефіцієнт капіталізації прибутку (K_{KI}): $K_{KI} = 1 + \frac{\Delta PP}{B_{IP}}$.

Коефіцієнт капіталізації прибутку в динаміці (K_{KID}) за визначений термін часу (m) використання інформаційних ресурсів:

$$K_{KID} = 1 + \frac{\sum_{i=1}^n \Delta PP_i}{\sum_{i=1}^n B_{IP_i} (1+r)^m},$$

де r – ставка за депозитними вкладками майбутньої вартості грошей.

Інтегральний показник конкурентоспроможності (K_{KC}):

$K_{KC} = \frac{B_{IT}}{CBP}$, де B_{IT} – виторг від реалізації продукції підприємства.

Висновки та рекомендації. Таким чином, інвестиційні та інформаційні ресурси, як об'єкти інтелектуальної власності, є важливою передумовою і засобом економічного зростання. При створенні адекватного організаційного середовища інформація сприяє інноваційному розвитку, орієнтації виробництва на потреби ринку та збуту сільськогосподарської продукції. Запропонована методика оцінки інвестиційного та інформаційного потенціалу із застосуванням коефіцієнтного, витратного та результативного методів, що справляють взаємодоповнюючий ефект і підвищують ступінь ймовірності результату, в умовах ринкових трансформаційних процесів дає можливість виявити резерви раціонального інформаційного забезпечення підприємств, визначити затрати на інформаційні ресурси та результативність їх використання, сприяє впровадженню науково-технологічних досягнень у виробничу сферу.

Список літератури: 1. Брижко В.М., Базанов Ю.К., Харченко Л.С. Ліцензування прав на інформаційні ресурси.- К.: Національне агенство з питань інформатизації при Президентові України, 1997.- 131с. 2. Бромберг Г., Хин В., Лыник Н. Рекомендации по определению стоимости объектов промышленной собственности. – М.: НПО «ПОИСК», 1993. – 21 с. 3. Дмитриев О. Методы оценки стоимости ОИС // Интеллектуальная собственность. – 1999. – № 1. – С. 15–25. 4. Карпова Н., Азгальдов Г. Оценка нематериальных активов и интеллектуальной собственности. – М.: Инст. Профес. Оценка, 1999. – 73 с. 5. Оценка интеллектуальной собственности. Бухгалтерский учет и налогообложение /Под общ. Ред. А. Святоцкого. – К.: Изд. дом «Ин-Юре», 1999. – 672 с.

Надійшла до редколегії 14.08.2012

УДК 657.6

О.В.ГАМОВА, канд. екон. наук, доц. каф. ОіА, ЗДІА, Запоріжжя
Т.В.АЛЕКСЮТИНА, ст. гр. ОіА-12м, ЗДІА, Запоріжжя

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

У статті проведено літературний огляд з питання аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками, узагальнені та розвинуті мета, завдання та джерела інформації аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Ключові слова: розрахунки з постачальниками та підрядниками, аудит, мета, завдання.

В статье проведен литературный обзор по вопросу аудита расчетов с поставщиками и подрядчиками, обобщены и развиты цель, задания и источники информации аудита расчетов с поставщиками и подрядчиками.

Ключевые слова: расчеты с поставщиками и подрядчиками, аудит, цель, задание.

In article the literary review concerning audit of calculations with suppliers and contractors is spent, tasks and sources of the information of audit of calculations with suppliers and contractors are generalised and developed the purpose.

Keywords: calculations with suppliers and contractors, audit, purpose, task.

Вступ. У процесі господарської діяльності підприємства вступають у взаємовідносини з постачальниками та підрядниками з приводу придбання запасів, основних засобів, отримання послуг тощо. Такі операції супроводжуються відповідними розрахунками.

© О.В.Гамова, Т.В.Алексютіна, 2012